

Az állami gondozottak évtizedek múlva is titkolják múltjukat

Csoda nincs, de próbálkoznak vele

Az idén ötvenéves a Károlyi István Gyermekközpont, vagy ahogy mindenki ismeri, a Fóti Gyermekváros. A jubileumi rendezvénysorozat a múlt héten kezdődött, az év végéig számos programmal idézik fel a régi és jelenlegi lakók, dolgozók a múltat. A falunyi területen fekvő intézetben most 120 gyerek lakik, családi környezetben élnek ugyan, de az igazgató szerint a gyerekek többsége soha nem heveri ki, hogy intézetben nőtt fel.

Kívülről rendezett a kép, de a falakon belül a lakóknak és gondozóiknak is rengeteg gondjuk van
Fotó: Vajda József

A központ a fogyatékos gyerekekre is felkészült, értelmi és mozgássérült kislányok és kisgyerekeknek építettek házakat. Koponyasérüléssel és agyvérzéssel került négy éve kórházba az akkor kilencnapos Márk. Mozgássérült és értelmi fogyatékos lett. Krisztián egyidős vele, ő hat hónapra, egy nem várt terhességből született, agyvérzéssel jött a világra. A tizenkét éves Anita és tizenegy éves testvére – ahogy a házban hívják –, „nagy” Krisztián szintén értelmi sérültek. A fiú azért lett szellemi fogyatékos, mert a szülei elhanyagolták lisztérzékenységet. Hormonműködése leállt, állapotán már nem lehet javítani, csak szinten tartani. Mind a négyen a gyermekközpont lakói, a szülők egyiküket sem látogatják.

A tó partján álló ötszobás, nappalis lakóházban három gondozóval éppen ebédelnek a gyerekek. A gyümölcsrizs a konyhában készült, úgy élnek, mint egy család. A tágas nappaliban a sarokgarnitúra mellett kisautók, labdák, könyvek sorakoznak, a gyerekek saját, két ágyas szobájában is mindenkinek van játéka.

Az egyik üres szoba két kerek székkel lakóra vár, mire megérkeznek, a szőnyeget főliszedik a folyosóról.

– Szabolcs megyéből jönnek a fiúk, mindketten nyitott gerinccel születtek – meséli a központ igazgatója, Czíkó Benjamin. – Nemrég, tavaly novemberbenadtuk át a különleges ellátást igénylő gyerekek házáat.

Nekünk szerencsénk van, közel vagyunk a fővároshoz, a Pető Intézetbe járhatnak a gyerekek, és nem messze működik a gyógypedagógiai lovasterápia-központ is. Van egy szívtranszplantált gyerekünk, az átültetés előtt egy évig volt kórházban.

Czíkó Benjamin elmondta, hogy egyre több súlyosan pszichés gyerek kerül hozzájuk. Olyanok, akik önmagukra és másokra is súlyosan veszélyesek. Egy tizennégy éves fiú már túl van a negyedik öngyilkossági kísérletén, a kórházi nyilatkozatában kijelentette, hogy nem mond le az ötödik, sőt a hatodik próbálkozásáról sem.

– Lekopogom, egy éve van nálunk, és eddig még nem váltotta be az ígérését – fűzte hozzá az igazgató.

Az egészséges gyerekekhez gyalog sétáltunk át az árnyékot adó erdei fák között. Itt még nagy fazékban főtt az ebéd. A gyerekek iskolában és óvodában voltak, a gondozók pedig az ünnepségre készülődtek.

– Hat testvér lakik itt, a legkisebb hároméves, a legnagyobb 15 éves múlt – mesélik. A nagyok bevásárolnak, és együtt találjuk ki a heti étlapot is. Toncsi szokott palacsintát sütni a hűgáinak.

– Mennyi pénzből gazdál- kodnak?

– Havi ellátmányt kapunk a gyerekek után, fejenkét 29 ezer forintot. Ezt a pénzt osztja be a csoport, ebből kell az étkezésre, tisztítószerre, ruházatra, ajándéokra költeni. A családi pótlékból saját zsebpénz is jár, a nagyok havi ötezer forintból gazdálkodhatnak. Ők tartják rendben a szobájukat, és a kamaszok már önállóan mosnak. Toncsinak számítógépe is van, de azért a kicsiket is odaengedi.

A gondozók elmondták azt is, hogy a testvérek biztosan nem kerülnek vissza a szülőkhöz. Nemrég még a nővérük is velük lakott, de hazaköltözött az anyjához, kisbabája mellet most várja a második gyereket. Az anyuka is terhes.

Tízperces sétával értük el a kastélyt, ahol kezdődött az egyórás ünnepség. Kell egy hely, hol nem félnek a csillagok – ez volt az előadás címe, mely az egyedülétről és a várakozásról szólt.

– Még biztatod magad, hogy jönni fog talán, állsz ajtód előtt, várod, szívedből vércseppek hullanak – szólt az egyik szereplő.

A volt és jelenlegi dolgozók – voltak vagy kétszázan – néha összesúgtak. Ez a Natasa volt? Tényleg? Hát, nem gondoltam, hogy így kikupálódik. Milyen ügyes és szép lett.

– A kamaszkortól törnek meg az örökbefogadók, sokan ekkor viszik intézetbe a csecsemőkortól nevelt gyereket – mesélte a gyermekközpont igazgatóhelyettese. – Ekkor tudják meg a fiatalok, hogy becsapták őket, akikkel együtt éltek, nem a vérszerinti szülők, akik azzal védekeznek, hogy ők tehetetlenek, előjött a gyerek igazi vére.

Az igazgató a szobájában fogadott.

– Még azok sem szívesen beszélnek állami gondozott múltjukról, akik ismertek, sikeresek lettek. Az egyik jól ismert színésznél például arról érdeklődött egy újságíró, hogy miért került néhány évre intézetbe. Az addig magánéletét is nyíltan vállaló, ötvenes művész azonnal bezárkózott, és betonfalként háraitott el minden további kérdést. Mégis azt kell mondanom, van olyan gyerek, aki felszabadul és megnyugszik, amikor hozzánk kerül. Aki mindennap, minden éjjel menekül, jó, ha egyszer verés nélkül is kialudhatja magát.

– Ők végleg elszakadnak a szülők- től?

– Senki sem boldog attól, hogy intézetbe kerül, mosolyogva még egy gyerek se jött be. Arra törekszünk, hogy megmaradjon a kapcsolat, bár, ha például a nevelőapa zaklatta, jobb, ha a családi kapcsolattartást nem erőltetjük. Sok esetben azt veszem észre, hogy napokkal a találkozás előtt feszült, ideges a gyerek. Ilyenkor bizony el kell gondolkodnunk, hogy a jó-e, ha elviszi a szülő.

Gyakran annyira meglazul a kapcsolat – mondta Czikó Benjamin –, hogy a 18 éves fiatal sem akar visszamenni a családjához. Az otthonteremtéshez segítséget kapnak. A családi pótlék egy számlán gyűlik, és mintegy másfél millió forint támogatást is kérhetnek az intézettől. Tudom én, hogy ebből nem lehet csodát tenni, de a családban nevelkedett gyerek sem biztos, hogy kap ennyi pénzt. Mindenesetre arra elég, hogy három-négy évig egy tisztességes albérletet fizessenek belőle.

– Ez igaz, de a mindennapi megélhetést is meg kell oldaniuk.

– Teljesen igaza van, és el kell mondanom, hogy a pályaválasztók rendkívüli hátránnyal indulnak. Ha ugyanarra a munkakörre jelentkezik egy állami gondozott és egy családban nevelkedett fiatal, borítékolni lehet, hogy nem az intézetis kapja meg az állást. Ezért szinte mindenki titkolja a múltját.

Az igazgató szerint a megkülönböztetéstől már a kisgyerekek is szenvednek. A központ területén működő óvodába, iskolába családban nevelkedő gyerekek is járnak. Elsősorban a szülők bélyegzik meg az intézetiseket, amit akarva-akaratlanul gyermekük is átvesz. A felnőttek abból indulnak ki, hogy a gyerek családja, „vére” biztosan a rossz felé hajtja őt, az alma nem eshet messze a fájától. Van egy másik reakció is – jegyezte meg, az agyonsajnálát. Ez ugyanolyan rossz. Teljesen normálisan kellene bánni velük. Aki mellett nem áll szülő, rendkívül kiszolgáltatott.

Még mindig árvaházként emlegetnek minket, pedig viszonylag kevesen kerülnek azért hozzánk, mert meghaltak a szülők. Az esetek többségében a szülők élnek, csak tönkrement az életük. Ma már nem azokkal a problémákkal kerülnek ide a gyerekek, mint 10-20 évvel ezelőtt vagy még korábban. Akkor még szóba sem jött a drog, ma pedig nem kevés fiatal, sőt továbbmegyek, gyermekkorú küzd ezzel a problémával. A családok szerkezete jelentős megváltozott. Gondoljunk csak a munkanélküliségre. Az például teljesen felborította a családok életét. Az elkeseredés és a kilátástalanság miatt sokan nyúlnak a pohár után, vagy a megélhetési bűnözést választják.

- Gondolom a szülők ilyenkor még jobban ragaszkodnak a gyerekekhez a családi pótlék miatt.

- Nem mindegyik. Ha van jövedelmük, akkor az állami gondozott gyerek után fizetési kötelezettségük van. Ha lemondanak a gyerekről, akkor tovább egyetlen forintot sem kell fizetniük. Sokan ezt az utat választják.

Muhari Judit